

Örkény István és a groteszk

Milyen elemek alkotják a groteszk vonásokat Örkény István megadott novelláiban?

Egy pocsolya emlékiratai

A fenséges elem már a címben is megmutatkozik: emlékiratokról van szó. De mégis, mivel egy pocsolya az alany, ezért kicsinyes és komikus a helyzet. Hogy kapcsolódhat a halál témája egy pocsolyához? A tragikus része a szövegnek az, hogy ennek a pocsolyának az élete és a leírói stílusa számos ember életével és visszaemlékezésével lehet azonos. Örkény ezzel olyan témára tapint, amely a legtöbb embernek kellemetlen lehet: mennyit ér az élet? A legtöbben azt hiszik saját életükről, hogy komoly és jelentős. Pedig lehet, hogy csak olyan a szituáció, mint a pocsolya esetében. Ki tudja?

Budapest

A novella egy sorozatos katasztrófahullám végigsöprésével kezd, melynek repertoárjából nem hiányzik a nukleáris robbanás sem. Mindenki elpusztul. Kivéve az egerek. A komoly és fenséges téma itt is adott: az atomfegyver pusztító hatását a második világháborúban megláthatták az emberek, több millióan haltak meg az atomrobbanás következtében. A novella leírja a szinte apokaliptikus tájat, amivé a főváros vált. Ez is komoly téma. De megjelennek az egerek. Ami alapvetően furcsa és kicsit humoros is. Az egerek megjelenésétől a novella egyre komikusabbá válik. A tragédia és komédia együtt van jelen a műben. És az egész torzságát adja, hogy ami érték volt valaha, az semmivé lett, az egerek szétrágták. A leírási mód, a költői nyelv kedves, játékos, ami szintén fokozza a mű belső feszültségét. És megjelenik az ember, ráadásul értelmiségi (doktor...), aki rögtön üzletet ajánl. Hasznót akar húzni a világvégéből is.

Arról, hogy mi a groteszk

Az egész novella a groteszk megragadására van kihegyezve. Először úgy tűnik, hogy csak vicces minden fejjel lefelé. De a novella jelentős részében a szerző egy temetési jelentet borít fel. A fenséges téma: a temetés és a gyász. A történetben a kicsinyes, torz formákat az emberek adják azzal, hogy verseny válik a dobálásból. Ezzel már nem is a temetés és a búcsúztatás a lényeg,

hanem a rivalizálás. Majd mindenki kellemesen veszi tudomásul, hogy így volt képmutatásmentes a temetés. Mindenki jókedvűen távozik. De ekkor jön a valóság: emelkedjünk fel! – írja a szerző. És utal arra is, hogy visszatérhetünk a képmutatással teli, színészkedős valóságunkba.